

Europarlamenti
valimised

Lk 2

Ajaringi
reis

Lk 3

Saverna Põhi-
kooli tegemised

Lk 5

Kanepi Teataja

Vallavalitsuse ja vallavolikogu ajaleht

JUUNI 2024 Nr 6 (199)

Kanepi Karmoonika

Kanepi Seltsimajas on pärimusmuusikust õpetaja Janne Mängli juhendamisel karmoškamängu (samuti ka teisi pille) saanud õppida juba alates 2022. aasta sügisest. Sellest koos harjutamisest on välja kasvanud karmoška ansambel Kanepi Karmoonikud. Seltskonnas on erineva staaži ja kogemustega pillimängijad, aga ühiste lugude õppimisest saadud rõõmust kasvas välja soov mängida koos veel suurema seltskonnaga. Nii hakatigi planeerima karmoškapidu, kuhu kutsuda mängijaid üle Eesti. Mõeldud tehtud, kutse levis

ja peopäevaks tuli kokku karmoškamängijaid Rāpinast, Võrust, Setomaalt, Moostest, Pärnumaalt, Alutaguselt, Järvamaalt ja Otepäält. Suur oli ka publiku huvi ja saal oli rahvast tihedalt täis. Kõik karmoškamängijad said esineda oma lemmikrepertuaariga. Oli kollektiive, kus kaasas ka lauljaid ja teiste pillide kaasalöömist. Ühiselt moodustunud koondorkester esitas peo kutses kokku lepitud ühislugusid. Hoogsaid vahepalasisid pakkusid rahvatantsurühmad Kanepi Kanged ja Kabuvilistlased. Ühistantsudest sai osa

ka publik. Üllatusesinejana astus ülesse Tarmo Uusmaa, kes mängis erilise kõlaga elektroonilist karmoškat. Osalejatele oli kaetud kohvilaud ja meeleolukas pillipidu kestis hiliste õhtutundideni. Kõlama jäi soov, et Kanepi Karmoonikast saaks traditsioon. Suur tänu kõigile osalejatele! Aitäh Airele, entusiastlikule idee algatajale! Palju tänu Jannele väärt õpetuste ja juhendamise eest! Kohtumiseni järgmisel kevadel Kanepi Karmoonikal!

Marju Jalas
Kanepi Karmoonik

Fotod: Kanepi Noortekeskus

Kanepi kevadlaad 2024

Kanepi kevadlaada toimumise traditsiooniline aeg on maikuu emadepäeva eelne laupäev. Sagedasti on ilmataadil selle päevaga omad vigurid kavas ja nii oli ka sel aastal. Väga tugev ja külm tuul tervitas kõiki hommikul Kanepi Gümnaasiumi staadionile kohale tulnud. Veel mõne päeva eest olid öised külmakraadid teinud pahandust paljude taime ja istiku müüjate aedades.

Sellele vaatamata tulid julgemad kaupmehed välja meie rahvale oma kaupu pakkuma. Külma ilma tõttu olid eriti populaarsed Heli Saare kohapeal küpsetatud soojad pirukad, mis kadusid letilt "nagu soojad saiad". Palju tähelepanu pälvisid kohale tulnud taluloomad ja linnud, keda seekord oli väga erinevaid ja põnevaid. Meeleoluka kultuuriprogrammiga esinesid Kanepi Seltsimaja vaprad, külma tuult trotsinud kollektiivid: Vunkratas, Päripidi, Kanapää Keerutajad, Kanepi Kantri ja Kanepi Karmoonikud. Aitäh kõigile esinejatele ja juhendajatele! Lastel oli võimalus väikese tasu eest sõita karussellil, läbida seiklusrada batuudil, teha tiir poni seljas ratsutades või kaarikus. Seekord olid laadakorralduses staadionil abiks Kanepi Noortekeskuse vabatahtlikud. Suur tänu nende juhendajale Teelele! Võimalus oli külastada Kanepi Festivali telki, kus müüdi pileteid ja meeneid ning jagati infot peagi toimuva suursündmuse kohta. Loodetavasti leidis iga laadaline endale midagi toredate. Kui laada lõpus jäätisemüüja rõõmsalt küsimusele vastas, et pole olemas sellist halba ilma, kui laps jäätist ei tahaks, kinnitas see, et laad läks siiski korda ja meie laadalisel on piisavalt karastunud ja oskavad rõõmustada iga ilmaga.

Marju Jalas
Kanepi Seltsimaja juhataja

Fotod: Keitlin Kõoleht

<https://kanepi.kovtp.ee/sundmuste-kalender>

Kanepi Vallavolikogu istung toimus 16. mail 2024 Kanepi vallamajas

Piret Rammul
Kanepi Vallavolikogu
esimees

Päevakorra avasime Kanepi valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2024-2035 kinnitamisega. Kanepi valla ühisveevärgi- ja kanalisatsioonipiirkondades on vee-ettevõtjaks määratud AS Võru Vesi. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava kinnitab volikogu 12 aastaks ja seda vaadatakse üle vähemalt kord nelja aasta järel. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava eesmärgiks on anda raamistik ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arengu planeerimisele ja elluviimisele, et parandada elanikkonnale ja teistele tarbijatele pakutava teenuse kvaliteeti. Kava ja selle lisad on avaldatud valla veebilehel.

Vallavalitsuse ettepanekul muutsime Kanepi vallas kehtivat erateedel tasuta talvise teehoolduse tegemise korda. Talihoolduse kord kehtib aastast 2019 ja on praktikas oma tuleproovi läbinud. Muudatusettepanekud esitati kitsaskohtade parandamiseks. Korra järgi võimaldatakse talihooldust majapidamistele, mis asuvad kaugemal kui 30 m avalikult kasutatavalt teelt. Talihooldust osutatakse õue värvani, selle puudumisel hoonestatud alani ja seda ei osutata õuemaal. Kui varem pidi hakama lumetõrjet teostama 20 cm lumekihi paksuse juures, siis nüüd on selleks 15 cm. Lisandus ka kohustus, et kui teenuse saaja kinnistu õuealani kulgev teekoridor läbib teisi kinnistuid, korraldab teenuse saaja kogu teekoridori nõuetega vastavusse viimise.

Vallavolikogu otsustas 16.11.2023 võõrandada enampakkumise teel mitmeid vallale kuuluvaid kinnisasju. Vallavalitsus on enampakkumised läbi viinud ja kolm kinnisasja vastu ei ole ostuhuvi tekkinud. Volikogu otsustas muuta enampakkumise alghinda järgmiselt: Tornimäe Valgjärve küla, alghind 2000 eurot; Kraavisoo Maaritsa küla, alghind 6000 eurot; A. Weizenbergi 61-6 Kanepi alevik, alghind 10 000 eurot. Enampakkumise toimumisest teavitab vallavalitsus valla veebilehel.

Kinnitasime jaokonnakomisjonide koosseisud Euroopa Parlamendi valimisteks. Kanepi vallas on avatud kolm jaoskonda-Kanepi Seltsimajas, Saverna raamatukogus ja Krootuse noortetas. Viimane neist ka 08. juunil Põlgaste raamatukogus.

Revisjonikomisjoni ettepanekul kinnitasime revisjonikomisjoni 2024. aasta tööplaani. Revisjonikomisjonil on sellel aastal kavas Maaritsa sotsiaalmaja kontroll, Kanepi valla 2023. aasta majandusaasta aruande läbivaatamine ja arvamuse andmine, Saverna Lasteaed Sipsik rühmaruumide laienduse ülevaatus, Kanepi Lasteaia tegevuse ja eelarve täitmise kontroll, Kanepi Gümnaasiumi tegevuse ja eelarve täitmise kontroll, Kanepi Seltsimaja tegevuse ja eelarve täitmise kontroll, alustava ettevõtluse toetuse taotluste kontroll, Maaritsa Kultuurimaja tegevuse ja eelarve täitmise kontroll, Kanepi valla 2024. aasta eelarve täitmise kontroll. Volikogul on õigus komisjoni tööplaani jooksvalt ülesandeid lisada.

Järgimine volikogu istung toimub 27. juunil Kanepi vallamajas. Volikogu istungeid saab jälgida nii reaalajas kui järele vaadata Kanepi valla Youtube'i kanalil. Protokoll ja vastu võetud õigusaktidega saab tutvuda valla dokumendiregistris https://adr.novian.ee/kanepi_vald

Põllumajandus- ja Toiduamet viib läbi tasuta marutaudivastase vaktsineerimise kampaania Kagu-Eestis

7.-9. juunini 2024 toimub koerte ja kasside tasuta marutaudi vastu vaktsineerimine Põlva, Võru ja Valga maakonnas.

Eesti on praegu marutaudi vaba, kuid püsivalt marutaudist ohustatud maa. Selleks, et kaitsta ennast ja oma lemmikloomi haiguse eest, tuleb neid regulaarselt marutaudi vastu vaktsineerida. Tea, et vaktsineerimine on kohustuslik ja selle eest vastutab loomaomanik. Põllumajandus- ja Toiduamet tuleb Kagu-Eestisse koos vaktsineerimist teostava meeskonnaga appi. Vaktsineerimist teostavad eri piirkondades liikuvad tegevusluba omavad loomaarstid

Tutvu vaktsineerimiskohtadega marutaud.ee.

Pea meeles:

- vaktsineeritav loom peab olema terve ning vähemalt 3 kuud vana;
- võimalusel tuleks enne vaktsineerimist anda lemmikule 10 päeva varem ussirohtu;
- koerte ja kasside vaktsineerimine on kohustuslik vähemalt iga kahe aasta tagant;
- loomaomanik peab tagama looma ohutu fikseerimise vaktsineerimise ajaks;
- kui loomal on olemas pass või muu dokument, siis tuleb see vaktsineerimisele kaasa võtta.

Ülevaade vallavalitsuse istungitest

Mikko Järv
Kanepi vallavanem

Otsustati kanda Kanepi valla munitsipaalomandis olevad ja Kanepi alevikus asuvad Kooli tn 21 kinnistut läbiv Jäätmejaama tee ja Paju tn 5 kinnistut läbiv Paju põik kohalike teede nimekirja, määrates teedele nimed ja numbrid.

Jagati neli katastriüksust ja määrati moodustatavatele katastriüksustele lähiaadressid ja sihtotstarbed.

Anti avaliku ürituse luba MTÜ-le Roheliste Rattaretked 17.05.24 kell 08.00 - 19.05.24 kell 18.00. Roheliste rattaretke "Kuidas elad, Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024?" telklaagri korraldamiseks Käbliku talus Palutaja külas Kanepi vallas.

Anti reklaamiluba Admanager Holdings OÜ-le Pargi tn. 1, Kanepi alevik ajavahemikul 08.05.2024 kuni 31.08.2024 Tre Raadio ja Tre Kontsertide reklaamide paigaldamiseks.

Anti avaliku ürituse luba MTÜ-le Postitee 18.05.24 kell 10.00 - 18.00 ürituse "Postitee Pillerkaar" korraldamiseks Postiteel (Vooreküla-Puskaru mnt, tee nr 18115).

Anti avaliku ürituse luba erasikule 18.05.24 kell 11.00 - 18.00 võistluse "Ojaäär völikas 2024" korraldamiseks Ojaäär talus Kaagvere külas.

Määrati alustava ettevõtluse toetus Mets ja Halg OÜ-le. Toetuse abil soetatakse ettevõttele mobiilne halumasin, millega ettevõtte alustab küttepude tootmist. Toetuse summa 3000 eurot.

Määrati alustava ettevõtluse toetus MRT Service OÜ-le. Toetuse abil soetatakse kolm tööks vajalikku masinat (ketiterituspink, puruhambakäi, ketiterituskäi), eesmärgiga muuta töö efektiivsemaks ja suurendada töömahtu. Toetuse suuruseks on 2305.80 eurot.

Kinnitati „Kanepi valla külade tänavate pindamis- ja asfalditööd 2024“ hankedokumendid. Hange viiakse läbi Riigihangete Registri. Tehtavate tänavate nimekirjas on Jõe tänava mustkatte rajamine, Põlgaste keskuse tee mustkatte rajamine ja Kutsarimäe tee osaline pindamine ja osaline uue mustkatte rajamine. Jüri tn asfaltkattega katmine.

Kanepi Vallavalitsuse 27.02.2024 korralduse nr 2-3/68 alusel kinnitati enampakkumise tulemused Koolimaja kuur, Erastvere küla, Pargiäär, Valgjärve küla ja Mäe, Kroo-

tuse küla kinnisasjadele. Lepingu sõlmimise tähtaeg oli 27.04.2024. Seisuga 07.05.2024 ei olnud enampakkumise võitjatest tulenevatel põhjustel võimalik asjaõiguslepingu sõlmimine Vehlmann ja Co OÜ-ga ja Remonter OÜ-ga. Otsustati nimetatud kinnistute võõrandamise enampakkumise nurjunuks tunnistamine. Nimetatud vallavara suunatakse uuesti enampakkumisele.

Ajavahemikul 15.04.2024-29.04.2024 viidi läbi elektrooniline enampakkumine vallavara võõrandamiseks. Alghinda ületav pakkumus esitati neljale kinnisasjale: Kalda tänav 1 ja Kalda tänav 5, Krootuse küla, Järve 6, Krootuse küla ja Rebasnurme, Rebaste küla. Ülejäänud vallavara osas enampakkumise käigus alghinda ületavat pakkumust ei esitatud. Nimetatud vallavara suunatakse uuesti enampakkumisele.

Sõlmiti Kanepi valla videovalve süsteemi hooldusleping kolmeks aastaks OÜga Securer.

Anti välja ehitusluba abihoonel puurkaevule ja PVC hallile. Anti välja projekteerimistingimused abihoonel ja kahele päike-seelektrijaamale.

Euroopa Parlamendi valimisnädal on 3. juunist 9. juunini 2024

- Esmaspäevast laupäevani (3. juunist 8. juunini) saab hääletada nii pabersedeliga jaoskonnas kui ka elektrooniliselt.
- Pühapäeval valimispäeval toimub ainult pabersedeliga hääletamine. Valijal on võimalus pühapäeval jaoskonnas pabersedeliga hääletades oma e-hääletust muuta.
- Kodus hääletamine toimub valimisnädala reedest pühapäevani. Taotlust selleks saab esitada telefoni teel reedel ja laupäeval kell 12-20 ning pühapäeval kell 9-14.
- Euroopa Parlamendi valimistel ei toimu väljaspool elukohajärgset valimisringkonda hääletamist, sest valimine korraldatakse ühes üleriigilises valimisringkonnas.

Kanepi vallas on moodustatud kolm valimisjaoskonda:

Valimisjaoskond nr 1 Kanepis (Kanepi Seltsimaja, A. Weizenbergi 31, Kanepi alevik, tel +372 58887216).

Jaoskond on avatud 03.06.-08.06. kell 12.00-20.00, valmispäeval, 09.06. on jaoskond avatud kell 09.00-20.00.

Valimisjaoskond nr 2 Krootusel ja Põlgastes

Jaoskond on avatud: 07.06. kell 12.00-20.00 Krootusel (endine Kõlleste vallamaja, Pargi tn 3, Krootuse küla, tel +37258887217);

09.06. kell 09.00-20.00 Krootusel (endine Kõlleste vallamaja, Pargi tn 3, Krootuse küla, tel +37258887217)

Valimisjaoskond nr 3 Savernas (endine Valgjärve vallamaja, Kooli tee 5, Saverna küla, tel +37258887218).

Jaoskond on avatud 07.06. ja 08.06. kell 12.00-20.00, 09.06. kell 09.00-20.00

Elukohajärgset valimisjaoskonda saab vaadata järgmisest kaardirakendusest: <https://valimised.rahvastikuregister.ee>

küla, tel +37258887217);

08.06. kell 12.00-20.00 Põlgastes (Põlgaste Raamatukogu-külakeskus, Saia tee2, Põlgaste küla, tel +37258887217);

09.06. kell 09.00-20.00 Krootusel (endine Kõlleste vallamaja, Pargi tn 3, Krootuse küla, tel +37258887217)

Valimisjaoskond nr 3 Savernas (endine Valgjärve vallamaja, Kooli tee 5, Saverna küla, tel +37258887218).

Jaoskond on avatud 07.06. ja 08.06. kell 12.00-20.00, 09.06. kell 09.00-20.00

Elukohajärgset valimisjaoskonda saab vaadata järgmisest kaardirakendusest:

<https://valimised.rahvastikuregister.ee>

JAOSKONNAS

1. Valija tuvastatakse isikut tõendava dokumendi (ID-kaart, pass, juhiluba) alusel.
2. Seejärel teeb jaoskonnatöötaja arvutis elektroonilise valijate nimekirja märke, et andnud valijale hääletamisedeli.
3. Valija saab hääletamisedeli kätte paberile antud allkirja vastu. Selleks on jaoskonnades eraldi allkirjalehed.
4. Valija läheb valimiskabiini, kus kirjutab sedelile meelepärase kandidaadi numbri.
5. Enne kokkumurtud sedeli valimiskasti laskmist vajutab jaoskonnatöötaja selle välisküljele pitsatijäljendi.

E-HÄÄLETAMINE

- E-hääletada saab ainult **arvutis**.
- Enda tuvastamiseks ja hääletamiseks on vaja kas **ID-kaarti ja ID-kaardi lugejat** või **mobiil-IDd**.
- E-hääletamise **rakendus laadi alla valimised.ee veebilehelt**.
- Turvaliseks ja sujuvaks e-hääletamiseks **kontrolli** eelnevalt:
 - kas ID-kaardi sertifikaadid kehtivad,
 - kas arvutis on kõige uuem ID-kaardi tarkvara,
 - kas arvuti operatsioonisüsteem vajab uuendusi,
 - kas viirusetõrjetarkvara vajab uuendusi.

VALIMISTE TEABELEHT

- Valijad, kellel on ametlik @eesti.ee e-posti aadress suunatud või kelle e-posti aadress on rahvastikuregistris, saavad teabelehe e-kirjaga.
- Valijatele, kelle e-posti aadressi teada ei ole, saadetakse teabeleht paberil.
- Teabeleht jõuab valijateni hiljemalt 30. maili.
- Valimiste teabelehel on kirjas **üldine info hääletamisvõimalustest** ja märgitud kõigi **hääletamisruumide asukohad** vallas või linnas.

Põlgaste mobiilse pakiautomaadi testperiood lõppes aprillis

Jaauaris Põlgaste keskuse juurde paigaldatud mobiilse pakiautomaadi testperiood sai 30. aprillil läbi ning vähese huvi ja stabiilselt madala pakimahu tõttu püsivat pakiautomaati Põlgastesse ei paigaldada.

Omniva jaekanal kliendikogemuse juht Siim Tammesalu ütles, et Omniva soovivad uut pakiautomaati, alati vastu tulla, kuid alati pole selle kasutamine võrdväärne esialgse sooviga. Teisisõnu ei ole mobiilselt pakiautomaadist saadetavate ja saadavate pakide hulk piisav, et selle saaks asendada alalise pakiautomaadiga.

Uus võimalus: kodune pakiautomaat

Kui pakide saatmine ja saamine on väga tihe või lausa igapäevane, siis tasub kaaluda isikliku pakiautomaadi soetamist. Isiklik pakiautomaat Picapac võtab 24/7 vastu pakke, toidukaupu ja kirju. Saadetiste kättesaamiseks ei pea ise kodus olema, kuller saab panna need turvaliselt kodu juurde paigaldatud ilmastikukindlasse kolme lahtriga automaati.

Lisaks saab sinna jätta pakid, mida soovitakse ise saata või tagastada. See on väga kiidetud teenus, sest võimaldab säästa

aega ja ka raha eelkõige neil, kel tihedamalt pakide tellimist või saatmist ette tuleb. Isiklikku pakiautomaati liiguvad

saadetised, mille telefoninumber on automaatselt seotud ja mis sinna mahuvad; sinna saavad pakke jätta kõik kullerettevõtted.

Isiklikku pakiautomaati saab tellida Picapac veebilehelt <https://picapac.com/et/> ning selle hind algab 14.90 eurost. Nüüd on võimalik soetada ka jagatud Picapac, mida on võimalik jagada kas naabri või suisa korteriühistuga. Teenus maksab individuaalsest Picapacist poole vähem ehk 8 eurot leibkonna kohta.

Mis on personaalne postiteenus?

Lisaks on kõikidele Kanepi valla ja Põlvamaa inimestele kättesaadav tasuta personaalne postiteenus. Lühidalt tähendab see seda, et Omniva toob postiteenused koju või tööle kohale. Omniva postikuller tuleb kliendi juurde, et pakkuda soovitud teenuseid ja kaupa. Saab osta postmarke, ümbrikke või panna oma kirjad ja pakid teele. Samuti on võimalik tasuda arveid, võtta vastu pakke ja kirju ning tellida ajalehti ja ajakirju. Nii saab postipunkti tehtavaid toiminguid teha ko-

dust lahkumata. Vajadusel saab e-poest tellitud tooteid ka personaalse postiteenuse abil tagastada.

Teenuse kasutamiseks peab ühendust võtma Omniva klienditeenindusega e-posti või telefoni teel või esitama Omniva kodulehel: www.omniva.ee/era/abiinfo/personaalne_postiteenus vastavasisulise avalduse. Teenuse telefoninumber on 664 3330.

Omniva

Kuidas tuksub Eesti mehe süda?

Istuv eluviis ja ebatervislik toiduvalik panevad Eesti meeste südame üpris ohtlikku seisusse. Dr Martin Serg annab Eesti meeste südame-tervisest ülevaate.

„Eesti meeste oodatav eluiga on võrreldes naistega pea üheksa aastat lühem. Tõsi, tervena elatud aastate sooline ebavõrdsus on väiksem, veidi alla kolme aasta,“ ütleb Tervisekassa podcast'is Põhja-Eesti Regionaalhaigla kardioloog dr Martin Serg. Naiste ja meeste tervisenäitajate erinevusi on aga veelgi. Näiteks on alla 50-aastaste meeste kokkupuude tervishoiusüsteemiga võrreldes naistega tunduvalt väiksem. „Arstide jõutakse sageli siis, kui haiguskuul on raske ning nõuab kallist ravi.“

2022. aastal oli südameprobleeme 23% meestest ning Tervisekassa kulus meeste südamehaiguste raviks 75,5 miljonit eurot. „Kõige sagedasem mure on kõrgvererõhutõbi, mis põhjustab südamelihase infarkti, aga ka ajuinsuldi teket. Tüüpiliselt algavad meeste probleemid kuskil 40. eluaastates, seal edasi hakkab nende haiguste sagedus kasvama. Südamehaigusi esineb üle pooltel 60-aastastel ning 70-aastastest juba kolmveerandil,“ ütleb dr Serg.

Eesti pole erand

See, et meeste tervis on naiste omast kehvem, on üsna sagedane ka teistes riikides. „Meeste oodatav eluiga ongi kolm kuni üksteist aastat naiste omast lühem,“ selgitab dr Serg ning lisab, et Euroopa piirkonnas on see erinevus kõige väiksem Islandil ning kõige suurem Leedus. „Meie oleme Leedu tulemuste lähedal.“

Siiski on meil ka statistikat, mille üle head meelt tunda. Nimelt on Eesti meeste suremus veresoonehaiguste viimase 30 aasta jooksul langenud 70%. „Me oleme riiklikul tasandil teinud palju ennetustööd ja eluviisid on muutunud positiivses suunas. Kuigi palju on tehtud, on küsimus selles, kas see on piisav, sest kui me räägime südamehaigustest, siis suures osas on see elustiiliga.“

Dr Sergi sõnul saaks meeste elustiili parandamiseks veel palju ära teha. „Regionaalhaigla ja Tartu Ülikooli Kliinikumi ühise müokardiinfarkti patsientide andmekogu EuroHeart andmetel oli suitsetamine 2023. aastal meeste seas kaks korda enam levinud kui naistel. Meestel esineb ka rohkem alkoholi liigtarvitamist.“ Ühe südamehaiguste olulise riskitegurina toob dr Serg välja vere kolesteroolisisalduse. „Eesti on negatiivses mõttes huvitaval kohal, sest meil on küllaltki palju perekondliku kõrget kolesteroolitaset. Seda esineb umbes igal 170. inimesel.“ Kõrge kolesteroolitase ja kõrge vererõhu ühine joon on see, et nendega ei kaasne sageli mingeid kaebusi. „Need on vaikselt tapjad,“ selgitab dr Serg. Seda enam on tema sõnul oluline neid näitajaid regulaarselt analüüsida ja mõõta. „Iga inimene võiks teada, mis on tema kolesteroolitase ning millised on tema vererõhunäitajad.“

Kõik saab alguse lapsepõlvast

Selleks et Eesti mehe süda tuksuks kauem ja tervelt, oleks dr Sergi sõnul vaja hakata tervislikumaid valikuid tegema juba lapseas. „Tagajärjed ilmuvad alates 40. eluaastast, aga

Dr Martin Serg: „Kõrge kolesteroolitase ja kõrge vererõhu ühine joon on see, et nendega ei kaasne sageli mingeid kaebusi. Need on vaikselt tapjad.“

põhjused on tekkinud juba lapseas,“ ütleb ta, pidades siinkohal silmas vähest liikumist ning ebatervislikku toitu. „Tervise Arengu Instituut on välja andnud toitumispiramiidi, mis võiks olla ideaal, aga selle juures on ka selline toitumispiramiid, mis kajastab realsust ehk kuidas me tegelikult sööme. Seal on näha, kui kaugel oleme ideaalist.“ Statistika näitab, et kuni 11-aastaste laste puhul jälgivad lapsevanemad veel üsna tõhusalt, mida laps sööb, kuid 15. eluaastast väheneb näiteks puu- ja köögiviljade söömine pea poole võrra. „Mida vanemaks laps saab, seda ebatervislikumaks ta elustiil muutub, ning see jätkub täiskasvanueas.“ Aga mida siis süüa lisaks puu- ja köögiviljadele? „Vähem soola, vähem rasvast, rohkem taimseid toite, vähemalt korra nädalas kala, vähem magusaid jooke,“ selgitab arst.

Dr Martin Serg: „Iga inimene võiks teada, mis on tema kolesteroolitase ning millised on tema vererõhunäitajad.“

Ka liikumist peaks olema juba lapseast rohkem. Dr Sergi sõnul oleme jõudnud ajajärku, kus meil on rohkem ülekaalus kui normaalkaalus mehi, ja see trend järjest süveneb aastatega. „Lapsed peaksid liikuma vähemalt tund aega ning täiskasvanud pool tundi päevas.“ Seda soovitus jälgib 11-aastaste hulgas vaid 22% ning 15-eluastast alates juba poole vähem noori. „Nii meie laste kui täiskasvanute eluviis on peamiselt istuv. Lastel puhul võib öelda, et mida rohkem nutiaega neile anda, seda vähem nad liiguvad.“ Dr Serg ütleb, et ülekaal ja sellest tulenevad terviseriskid on seotud nii ebatervisliku toidu kui ka passiivse eluviisiga. „Meil on väga palju ära teha tervislike eluviiside propageerimisega noortele.“

Samm-sammult edasi

Viimased uuringud näitavad, et südameriivise toetamiseks piisab 7000–8000 sammust päevas. „Jalutamine on kõige lihtsam meetod ennast aktiivseks hoida.“ Dr Serg ei soovita seada endale liiga suuri eesmärke. „Kui oled siiani teinud ainult 2000 sammu, siis ära võta eesmärgiks kohe 8000, vaid alusta pigem rahulikult. Sea esimesed eesmärgid, mille saavutamine on tehtav.“ Sama soovib ta ka kaalulangetuse puhul. „Muidugi lihtsalt motivatsioon kaob ära.“

Samuti ei soovita arst liikumisharrastustega liialt äärmuslikuks muutuda, nagu keskealisi mehed teinekord kipuvad tegema. „Liiga palju on olnud äkksurmasid nii triatlonidel kui ka maratonidel.“ Dr Serg soovib koor-

Enamlevinud südameprobleemid	
Diagnoos	Mehi tuhandetes
Hüpertooniatõbi	147
Südamekahjustusega hüpertooniatõbi	145
Südamepuudulikkus	55
Kodade virvendus ja laperdus	45
Stenokardia e rinnaangiin e rinnaahistus	42
Krooniline südame isheemiatoibi	41
Muud südamerütmitused e arütmiaid	37
Äge müokardiinfarkt	16
Südame- ja neerukahjustusega hüpertooniatõbi	9
Paroksüsmaalne tahhükardia	7

must pigem astmeliselt suurendada ja vajadusel teha koormustesti. „Osa inimesi käin enne maratoni minu juures koormustesti tegemas ja on neid, kellele olen soovitanud mitte minna võistlenu. Võistlusmoment on kindlasti paljudele huvitav, aga see pole kõigi jaoks.“

Lisaks toitumisele ja liikumisele toob dr Serg olulise aspektina välja une ning selle kvaliteedi. „Vähene uni või halb unekvaliteet mõjutab samuti südameriivise.“ Piisav uni on tema sõnul 6–8 tundi. „Üle kaheksa tunni pole ka enam hea.“ Ühtlasi soovib ta heita magama kümne ja üheteistkümne vahel, mitte pärast südaööd.

Abielus meestel vähem südamesurmasid

Kui võrrelda sama statistikat tüdrukute ja naistega, siis nende tervisekäitumine on parem. „Naised hoolitsevad oma tervise eest rohkem kui mehed. Tüdrukutel on paremad näitajad kui poistel.“ Ka nendel meestel läheb paremini, kelle kõrval on naine. „Paar aastat tagasi avaldati uuring, millest selgus, et mehi motiveerivad tervisekontrollis käima naised. Need mehed, kes on abielus, käivad rohkem tervisekontrollis ja neil on sellepärast ka vähem südamesurmasid.“

Terviseriskina toob dr Serg välja ka juba eelpool mainitud liigse alkoholi tarbimise ning suitsetamise. „Suitsetamisest loobumiseks on sageli vaja kõrvalist abi ja meil on õnneks väga häid suitsetamisest loobumise kabinette.“ Suitsetamine on küll hakanud vähenema, kuid samas on noorte hulgas suurenenud e-sigareti tarbimine. „Tõrva need ei sisalda, kuid teisi kahjulikke aineid on nendes tubakaga võrdelt.“ Alkoholi tarbimisest rääkides soovib ta rõhutada, et see ei tekita mitte ainult erinevaid südamehaiguseid, vaid ka näiteks vähki, ning liigtarvitamisest vabanemiseks on olemas riiklike abivahendid.

Dr Serg paneb meeste südamele, et veresoonte muutused toimuvad üsna ruttu ning seepärast on oluline tervislikku eluviisi mitte edasi lükata. „Vabalt võib olla, et 40. eluaastates on tagasipöördumatud kahjustused juba tekkinud.“ Näiteks kaasneb infarktiga armkude, millest ei saa vabaneda. See tähendab, et süda ei hakka enam normaalselt tööle ehk tekib südamepuudulikkus. „Äkki, mehed, võtame ennast kokku ja jõuame naistele järele!“

Allikas: Tervisekassa

Lapsevanemate kogemuskohviku esimene hooaeg

Lapsevanemate kogemuskohviku esimene hooaeg on seljataga. Toimus viis kohtumist kolme erineva teemakäsitlusega:

- **Tunnete valitsemine** - arutelu suunas kliiniline psühholoog Angela Jakobson
- **Kuidas end lapsevanemana hoida ja jõustada?** - arutelu suunas vaimse tervise õde Katrin Kivi
- **Kooliks valmis!? Kuidas vanemana toetada last?** - arutelu suunas HARNO sotsiaalpedagoog Kristiina Lattu.

Kogemuskohviku sisu valikul lähtuti vanemlust puudutavatest kõige aktuaalsematest teemadest, vormi valikul avatud dialoogis osalemisest ning sihtgrupi määratlemisel oli aluseks lapse arengus tundlikum iga. Kogemuskohvikus oli lapsevanemal võimalus oma kogemustest rääkida ning teiste kogemustest õppida, lisaks saada arutelu suunajatel praktilisi näiteid lapse arengu toetamiseks.

Osalejate aktiivsus osutus tagasihoidlikuks. Aktiivsed olid Krootuse, Saverna ja Valgjärve piirkonna vanemad. Siinkohal suud tänu kõigile osalejatele!

Vanematelt saadud tagasiside toimunud kohtumiste osas oli positiivne ning avaldati soovi sügisel kogemuskohviku tegevusega jätkata.

Küllli Oja

laste heaolu spetsialist

„Ajaringi“ reis Võrtsjärve kanti

Ajaringi maikuu kokkusaamine oli meie eestvedajal Meedi Haabmal organiseeritud väljasõiduna. „Tuuliku Reisi“ buss oma stiilse bussijuhiga sõidutas meid Võrtsjärve poole. Eestimaa imeline loodus kevadiste roheliste toonidega, teeäärsed nurmenukkude väljad, võililled ja õites puud. Tähelepanelikumad said isegi teed ületavat karu koos pojaga näha.

Meid ootas Võrtsjärv ja Järvemuuseum. Hoonesse, mis saab oma kütte järvest, mitte maast, mahub veel mitu asutust. Siin on õppekeskus, limnoloogiakeskus. Muuseumis on üle 30 akvaariumi, kus elab erinevaid kalu erinevatest maailma paikadest. Siin on mulaaž suurimast Eestis püütud tuur Mariast, kes oli üle 3 m pikk, ning teistegi rekordkalade mulaaže. Akvaariumide eksootilised kaunitarid, angerjas, kohalikud kalad, piraajad, kilpkonnad, vaatamist jätkus. Elevust tekitasid alumise korruse põrandaklaasid, kus kalad arvasid, et neid tuldi söötma ja kogunesid elavalt söötmispilude juurde kokku.

Võrtsjärv ise on veekoguna eriline selle poolest, et ühel kaldal on väga palju kive ja teine osa järvest on väga sügava mudaga. Neljast saarest järvel on üks asustatud kormoranidega. Kalu järves on üle 30 liigi ja kokku on 5 kaitsealust liiki. Ka siinsed angerjad rändavad Sargasso merre kudema, ikka mööda Emajõe Peipsise, seal mööda Narva jõge Soome lahte. Tagasi tulevad juba uued angerjad, neid püütakse siis jõgede suudmetes. Nii satub ka palju seda klaasangerjat musta turu kaudu Aasias toidulauale.

Ring peale tehtud ja hulga targemaks saanud, sõitsime edasi Pikasilla puhkealale, kus Emajõe kaldal meid ootas praam. Ka siin oli kõik väga hästi organiseeritud. Praamimees Erik oli kõik korraldanud parimal kombel ja sõit võis alata. Meile oli kaetud Võrtsjärve kaladest tehtud toitudega laud. Ikka angerjas mitmel erineval moel ja muidugi oli kogu selle sõidu kõige erilisem söök angerjasupp, mida siis igaüks sai süüa nii palju kui tahis. Sama lugu oli ka teiste toitudega laual, mis otsa ei saanud. Kõik oli väga maitsev.

Ja meil lauldi, mängiti pilli, tantsiti, käidi saunas ja nautiti kaunist loodust Võrtsjärve ja Emajõe kallastel. Aega oli selleks tervelt 4 tundi. Ilm oli päikseline, kuigi natuke jaheda tuulega. Koduteel saime kaasa osta suitutatud latikaid, suitsuangerjaid, marineeritud angerjat ja konserve, ikka kohalikest kaladest.

Lõbus päev oli.

Tänu kõikidele korraldajatele!

Heli Helistvee

Liikumakutsuv kool Rāpina osalejad. Foto: Kistiina Hioväin

Kas koolitunnis peaks istuma või liikuma?

17. aprillil kohtusid Rāpina Ühisgümnaasiumis Liikuma Kutsuv Kool (LKK) ja Põlvamaa koolide õpetajad Kanepi, Põlva ja Rāpina valdadest, kes tundsid huvi, kuidas liigendada II-IV kooliastme õpetegevust liikumisega. Koolitaja Kistiina Vaikmets õpetab liikumistegevuste põimimist õpitegevustesse lasteaiast gümnaasiumini ja tema südameteemaks on HEV lapsed, kellega ta igapäevaselt töötab.

Klassikalised 45 minuti pikkused koolitunnid on mitmetes koolides asendunud pikemate ainetundidega, et õpilastel oleks võimalik õppeainesse paremini süveneda ja võimalusel pakuvad koolid sellevõrra pikemaid vahetunde, sealhulgas õuevahetunde. Nooremates klassides liigendavad peaaegu kõik õpetajad pikemaid ainetunde liikumisega, kuid vanemates kooliastmetes liigutakse vähem. Koolitus andiski nippe, kuidas seda korraldada.

Inimese õpitõhusus sõltub inimese kognitiivsetest võimetest nagu tähelepanu, mälu, info töötlemise kiirus, aga ka sellest, kuidas me end üldiselt tunneme: meeleolu, stressi või ärevuse tase. Liikudes tõuseb pulss, paraneb keha ja aju verevarustus ja need mõjutavad koheselt meie kognitiivseid võimeid, tekitab erksama ja virgema tunde.

Liikumise tulemusel saab aju rohkem hapniku efektiivsemaks tööks ja välja viiakse tekkinud jääained. Aju neuroelektriline aktiivsus suureneb ja paraneb eriti just selliste ülesannete lahendamist, mis nõuavad head tähelepanu ja mälu.

Regulaarne liikumine toetab aju närvirakkude elujõulisust ja on toeks uute närvirakkude loomise protsessis. Paraneb saavad õppimisega seotud funktsioonid nagu mälu, planeerimine, enesejuhtimine ja järeltunde tegemine.

Uuring, kus koolilaste istumisaega vähendati poole võrra ja istumisaeg oli korruga maksimaalselt 20 minutit, näitas, et kui tavapärase koolipäeva jooksul õpilaste tähelepanu langes, siis vähendatud istumisaegaga koolipäeval tähelepanu tõusis. Istumisaega vähendamine tähendas, et näiteks rühmatöid tehti püsti seistes, paaristööd kõndides, võimalusel õpiti seisulaua taga. Istumisaega katkestamiseks saab teha liikumispauusi, sirutada või teha liikumisega lõimitud õpitegevusi, mis omakorda toetavad õpilaste koostööoskust ja suhtlusoskuste arendamist ning tõstavad huvi ja õpimotivatsiooni.

Koolitaja selgitas, et liikumisharjumuse juurutamine võib võtta aega ja võib toimuda väikeste sammudena. Esialgu võib uudne tegevus väga palju elevust tekitada, kuid ajapikku see kaob, lapsed harjuvad ja on valmis pingutama, et liikumisvõimalus säiliks. Kas HEV laste puhul võivad liikuma kutsuvad tunnid olla õpitegevust toetavad, mitte pärssivad.

Osalenud õpetajad leidsid endile mitmeid uusi töövahendeid. Lemmikutena toodi välja liikudes lugemist (lapsed jalutavad ja loevad teksti üksteise järele), tekstide paigutamist seintele ja lapsed saavad neid lugedes liikuda, QR-koodide kasutamine küsimuste või kuulamisülesannete jaoks, päriselu Kahoot, Ära vaata kuud, vaheta puud, X-breik, väitlemise kiirkohting, tekikotiga kiirvastus, täringumängud. Koolitaja rõhutas, et materjalid tuleks läbi mõeldult ette valmistada ja säilitada, et neid saaks kasutada mitu aastat järjest, muidu tundub töömaht liiga suur.

Liikumine mõjutab ka vaimset tervist. Värsked uuringud näitavad, et lisaks ennetusele võib liikumine olla abiks ka kergemate meeleoluhäirete leevendamisel, eriti juhul, kui igapäevane liikumine on muidu madal. Iga vähendatud istumise tund teismeeas aitab vähendada depressiooni riski varases täiskasvanueas. Liikumine aitab kaasa ka paremale unele ja parandab selle kvaliteeti.

Nii nagu liikumine mõjub lastele, mõjub see ka täiskasvanuid toetavalt. Kuula täpsemalt LKK kõnniloengut (<https://www.liikumakutsuvkool.ee/konniloeng/>) ja proovi järele!

Projekti toetasid Põlva Maakonna Spordiliit, SA Liikumisharrastuse Kompetentsikeskus, Põlvamaa TEHA ja Põlvamaa Arenduskeskus. Kogemuste jagamine õpetajalt õpetajale toimub 29. mail Põlvas.

Kristiina Hioväin (Põlvamaa TEHA)
Liikuma Kutsuv Kool

Erasmus+ Horvaatia Split

Kanepi Gümnaasiumi 9.-10. klassi õpilastel oli võimalus Erasmus+ projekti raames lennata Horvaatiasse Spliti. Seal viibiti 12.-18. mai ja õpiti tundma sealset kultuuri, kui ka hariti end teemal Waste Management ehk prügi sorteerimine ja selle taaskasutamine. Õpilased said näha imelist loodust, mida Horvaatia endas hoiab. Projektis osales lisaks Eesti õpilastele ka Läti, Leedu, Ungari ja Türgi.

Välisriikides saabuvaid õpilasi võttis vastu Priodoslovana Tehnicka kooli õpilased ja õpetajad. Kanepi Gümnaasiumi õpilased Mait, Cassandra ja Helena viisid sealses koolis läbi esitlusi teemadel Eesti Vabariik, Kanepi ja Kanepi Gümnaasium. Lisaks tutvustasid Kristella, Mait ja Kermo Kanepis toimuvat prügikäitlust. Õpilased said tutvuda ka Splitis toimuva prügikäitlusega ning külatati kohalikke jäätmejaamu.

Spliti linna kõige põnevama ajaloo kohta on vanalinn, seda avastati koos giidiga. Vanalinnas on palju erinevaid tänavaid, mis on kaetud paekividega. Seal on palju vaatamisväärsusi - säilinud on kirikud, paleed ja kõrge väärtusega hooned. Kõik see loob vanalinna tänapäevilise väga atraktiivseks.

Horvaatia rikkuseks on jugade rohked karstialad, mis on suuremad ja võimsamad Euroopas. Õpilastel oli võimalus näha Krka

rahvusparki, kus sai vaadata uhkeid koski ja sealset ilusat loodust. Väljasõidul käidi ka uurimas Rooma ajast säilinud varemeid ja tutvuti ajaloo.

Splitis veedetud ajaga said õpilased enda silmaringi laiendada erinevatel teemadel, näha loodust ja viibida kultuurikeskkonnas, mis on Eestist niivõrd erinev. Tagasi Eestisse jõudnud õpilastel on palju uusi teadmisi

valdkondadest, millest varem polnud aimugi.

Helena Uibo

Kaasrahastanud
Euroopa Liit

Kanepi Gümnaasiumis toimus II KiVa päev

12 aastat tagasi kuulutas ÜRO 4. mai rahvusvaheliseks kiusamise vastaseks päevaks. Päeva tuntakse ka roosa särki päevana. Sel puhul tähistas Kanepi Gümnaasium 6. mail Kiusamisvaba (KiVa) päeva ja kutsus kooliliperet üles kandma roosat särki, et öelda üksmeelselt EI KIUSAMISELE! Oleme juba 6 aastat Kiusamisvaba Kooli programmi liige ning töötame igapäevaselt selle nimel, et kiusamist koolis ennetada ning vähendada.

Kui eelmisel aastal korraldasime õpilastele põneva maastikumängu, siis sel aastal oli päev veidi teistsugune. Koostöös Kanepi Avatud Noortekeskusega pakkusime erinevatele vanuseastmetele põnevaid tegevusi ja huvitavaid külalisi. Lisaks põimimise päeva sisse ka VEPA meetoodika tegevusi.

Hommikul said kõik õpilased toimendada koolimajas. 1. - 4. klass kirjutas VEPA meetoodikale tuginedes kiidusid, kus igaüks sai loosiga ühele oma klassikaaslasel head soovid kirjutada. Vanemad õpilased mängisid Internetis KiVa või Pulmika mängu, kus tuleb samuti tegevustes lähtuda sõbralikkusest, abivalmidusest, arvestamisest ja üksteisest hoolimisest.

Ennelõunal tulid kõigile vanusegruppidele külalised. 1. - 4. klass jalutas peale lõunasööki RMK Jõksi lõkkekohta juurde, kus Piltsbergide tiim viis läbi paaritunnise töötoa. Töötoa käigus said lapsed juhendatult metsas joosta, hüpata ja karjuda. Leiti ka viise kuidas olukorras, kus lapse sees on väga palju emotsioone, toime tulla ja rahulikuks jääda. Peale suurt mõllu said kõik osalejad küpsetada endale tokisaia, mida siis hiljem moosiga nositi.

Vanemad õpilased jäid koolimajja. 5. - 7. klassidele olime esinema kutsunud piirkonnapolitseinikud, kes viisid läbi kolm töötuba - interneti turvalisuse, kiusamine ja liiklusohutuse teemadel. Kokkuvõtetes töid õpilased välja järgmised olulised märkamised: Kiusamine ei ole OK! See pole tore! Astu vahele! Toeta ohvrit! Ole internetis ettevaatlik. Ära postita enda kohta kõike interneti! Ka liikluses tuleb olla ettevaatlik - kannu kiivrit! Kahekesi elektritruuksiga sõita ei tohi!

8. - 11. klasside õpilastega vestles Sekspositiiv Kristina Birk-Vellemaa. Temaga räägiti suhetest ja piiride seadmisest. Paralleelselt

Fotod: Kanepi Gümnaasium

töötoas juhendasid Teele ja Helena noortekeskusest põnevat inimeste heade külgede otsimise mängu, mis samuti noortele väga meeldis.

Päev lõppes kogupereüritusega. Põlva Orienteerumisklubi Kobras valmistas meile ette umbes 2,5 km pikkuse orienteerumiskirja Kanepi alevikus, mida sai koos perega läbida. Finišiprotokollis läks kirja 43 nime

sülelastest vaprate emade-isadene välja.

Oleme väga tänulikud kõigile külalistele, et meie õpilaste KiVa päeva meelde jäävaks tegite. Samuti tahame öelda suured tänusõnad Kanepi Avatud Noortekeskusele, kes nii lahkesti kampa tulid ja meie sündmust korraldada aitasid.

Kanepi Gümnaasiumi KiVa tiim

Saverna Põhikooli tublid õpialgused

4. mail osales Saverna Põhikooli 5. klassi viieliikmeline võistkond Tartu Kesklinna koolis XXVIII riiklikul õpioskuste talgupäeval, kus oli kohal 95 õpilast 19 koolist. See Tallinna Ülikooli poolt korraldatav üritus kuulub riiklikku olümpiaadide süsteemi. Üleriigilisele talgupäevale eelnesid piirkondlikud talgupäevad. Meie õpilased saavutasid maakonnavoorus 1. koha ja lunastasid sellega koha lõppvoorus.

Õpialgutel ehk ühisel õppimispäeval said viiendate klasside õpilased oma koostööoskuse proovile panna taevaruumi-temalise kompleksülesande lahendamisel. Hea tulemus kujunes väga paljudest komponentidest: tegevuste planeerimine, teksti mõistmise ja info otsimise oskus, seoste märkamine ja nende

Saverna Põhikooli õpialgused Karl Ader, Laura Lisette Laur, Jete-Liise Raig, Liisa Kaasik, Raina Mertsina. Foto: Anne Uiibo

põhjal järelduste tegemine, loovus. Tulemusega võrdselt tähtis oli õppimise mõtestamine, ühisõppimise ja koostöö kogemus.

Õpilased ei lasknud ennast heidutada sellest, et lahendada tuli teistsuguseid ülesandeid, kui need, milleks vaim oli valmis pandud. Kõige rohkem väljakutsesid pakkusid matemaatika ülesanded ja voltimine. Tore oli katsetada epoksiidvahaga töötamist.

Õppimisele lisaks mahtusid tehasse päeva erinevad töötoad, kosutust pakkusid einepausid. Huvitav oli teise kooliga tutvuda - meeldis kooliõu oma atraktsioonidega, avarad ruumid ja aula.

Saverna Põhikooli õpilased esindasid Põlvamaad vabariiklikul võistlusel teist aastat järjest. Oleme uhked oma väikese kooli tublide õpilaste üle.

Anne Uiibo

Saverna Põhikooli 5. klassi juhataja

Saverna Põhikooli kolmas klass päästekomandos. Foto: Kaire Siimus

Saverna Põhikooli 3. klassi toimetused

Aprillikuus oli Saverna Põhikooli 3. klassil lisaks õppetööle palju toredaid tegemisi kavas.

9. aprillil käisime Tartus AHHA keskus koos 4. klassiga. Samal päeval oli seal õpilaste uurimustööde näitus ning oli palju rahvast ja tegevusi. Käisime vaatamas inimeste kehaosade näitust ja dinosauruste näitust. Mõned julgemad lapsed sõitsid trossi peal oleva rattaga, mis kaalus 300 kilogrammi. Planeetariumis vaatasime filmi kosmosest. Saime teada, et kui ilma skafandrita kosmosesse minna, siis paisud sa hästi suureks ning Maa peale tagasi tulles oled siis väike ja krimpsus.

11. aprillil käisime Põlva päästekomandos. Meile räägiti, kuidas oma kodu tuleohtu eest kaitsta. Neil oli seal ohutuba, kus pidime üles leidma kõik ohtlikud kohad ja meile selgitati, mis on seal valesi. Päästjad näitasid meile ka oma varustust ja tehnikat, mis oli väga põnev. Siis aga kõlas sireen ja päästjate tuli väljakutse. Nemad sõitsid kulupõlengut kustutama ja meie tulime kooli tagasi.

30. aprillil käisime Kiidjärvel kevade märke otsimas. Meie juhendaja rääkis meile, mis oli kevadel looduses muutunud. Jalutasime metsas, söime jänese kapsast ja karulauku. Kõige huvitavam oli, et pidime ise linnupesi ehitama. Pärast istusime pesas ja söime enda kaasa võetud toitu. Tegime puukoorest soovipaadid ja lasime need vette. See oli väga tore päev.

Lisaks toimus koolis töötuba, kus räägiti kuidas Internetis ohutult käituda. Kindlasti toimub ka maikuu põnevaid tegevusi ja suvevaheaeg pole enam kaugel.

Saverna Põhikooli 3. klass

Kanepi lasteaias on toimunud nii mõndagi...

Nagu me kõik teame, siis mai esimene nädalavahetus on Tee-meÄra! talguteks suurepärase aeg. Kuna lasteaias oli oodata õueala ümberorganiseerimist ja täiendamist, saigi loodud oma talguteade, oodates vanemaid appi vajalikke töid teostama. 3.mai õhtupoolikul rapsiti endalt tööpäevale kiirus ja panustati ühiselt laste heaolusse - lammutades kasutuseta seisnud liivakasti, paigaldades mudakööke ning teisaldades mängumaja. Aitäh Agnes, et sa ei pidanud paljaks sõita Audruse mudaköökidele järgi! Aitäh Pille, et õelastele järgi tulles olid nii vastutulelik, et vedasid ära liivakasti lammutusest tekkinud kiviklibu, mida polnud üldse vähe! Aitäh Ranno, et tulid varem ja nagu ise ütlesid, said nautida lõhkumist lammutades liivakasti laud, kivid,

Kanepi lasteaias talgud. Foto: Sirje Loodus

betonploki! Aitäh Romet, et aitasid lõhkumisele ja lammutamisele kaasa! Aitäh Taimar, Tarmo, Johannes, Olga, Annika, Kairit, Aulis, Kristina, et panite käed külge kõikjale kuhu vaja! Aitäh Mart, et oma rasketehnikaga kõige raskemad tööd lihtsaks

muutsid! Aitäh Kalev ja Argo, et mullapinna koorisite ning selle ära vedasite! Aitäh Riina, Laura, Tiina, Kristi, Maila, Kai, et olite lasteaiapoolseks toeks ja abiks! Aitäh, et kõik nimetatud abilisid suutsid leida aja oma kiirel elutempos! Artikli ilmumise hetkeks saavad meie mudilased juba möllata nii mudaköökidest kui ka uhiuuel tasakaalurajal mille eest tuleb Suur Aitäh edastada meie kingituse tegijale Mart Vösule! Koos oleme tugevad ning nii mõnigi võimatu tunduv ettevõtmine saab teostatud!

Lasteia poolt on nüüd jäänud veel oodata lõpupidu, peale mida saab hakata suve nautima!

Imelist suveootust teilegi!

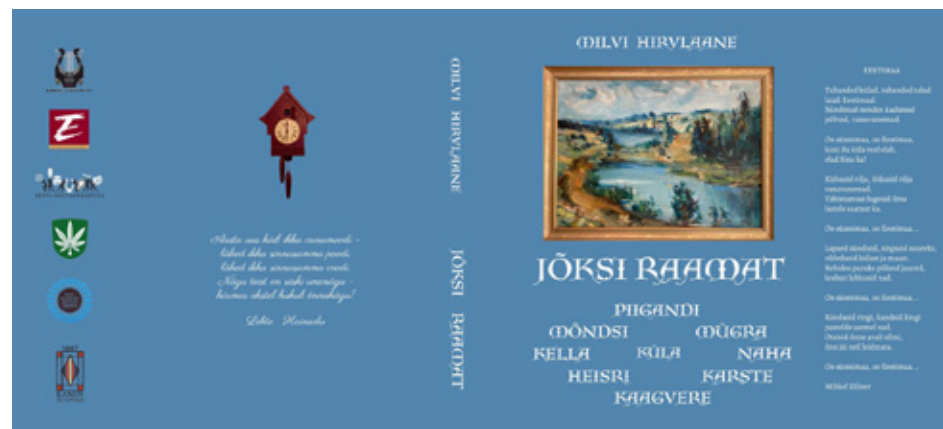
Sirje Loodus

Õpetajate esindaja hoolekogus

Hea uudis Eesti Kodu-uurimise Seltsilt Kanepile

Eesti Teaduste Akadeemia kureeritava Eesti Kodu-uurimise Seltsi juhatause poolt moodustatud žürii valis 7. mail 2024 koosolekul seltsi liikmete poolt 2022-2023. aastal trükitud raamatute seast selleaastase võitja. Sõelale jäi neli nominenti: Taivo Kirm. Haaslava meeskoor 100, I-II köide 1923-1988; Kalle Keskküla. Kuressaare kuurortlinn. Kuressaare; Milvi Hirvlaane. Jõksi raamat; Piigandi, Mõndsi, Kella, Mügra, Naha, Heisri, Karste ja Kaagvere külad. Kanepi Laulu Selts; Mai Schröder. Ajaloolisest Voostest Läänemaal aastail 1313-2023. Võitjaks osutus seekord **Milvi Hirvlaane Kanepist**, kes saab ka traditsioonilise rahalise preemia. Konkursi tulemused tehakse teatavaks ja auhind antakse üle EKUS-i üldkogul 21. juunil 2024 Tallinnas TA saalis. Teised 3 nominenti saavad preemiaks omal valikul „Eesti ajaloo“ viimase väljaande. Olgu märgitud, et eelmisel konkursil kahe aasta eest jäi M. Hirvlaane raamat „Kanepi Vabatahtliku Tuletõrje Selts 100. Kanepi Laulu Selts“ (2021) napilt teisele kohale Paide kodu-uurija Tiiu Saaristi raamatu järel kunstnik Viidalepast. Kauaaegne Järvamaa kodu-uurija Tiiu Saarist oli sel ajal õpilane Paide keskkoolis, kui Milvi Reinfeldt 1960-ndate algul seal töötas.

Üldkogul saab tutvuda kõigi viimastel

aastatel ilmunud seltsi liikmete raamatute väljapanekuga. Seal on esindatud veel mitme raamatuga ka teine **Kanepi** vallas elav viljakas kirjamees prof. emer. **Vambola Raudsepp**. Mainimist väärib, et kahe aasta eest valiti Euroopa Liidu 11 riigi rahvus-raamatukogude poolt välja digiteerimiseks EDOPEN projekti alusel iga riigi 5 koduloolise raamatu seas M. Hirvlaane raamat „Johann Philipp von Roth“ (2000), mis on nüüd kättesaadav

Milvi Hirvlaane esitus. Jõksi raamat on leidnud hoandjad ja lilled autori. Foto: erakogust

ka internetis.

EKUS-i kuraatori **Ene Luka** sõnumist

Pokumaa kutsub külla!

Sellel hooajal on meiegi juures puhumas uusi tuuli. Esimene uudis on selline, et kõikide muuseumisõprade rõõmuks saab käesolevast aastast kasutada Muuseumikaarti ning selle hüvesid. Kõige mugavam viis seda endale hankida on läbi nende kodulehe.

Teine väga tähtis uudis annab teada, et Pokumaa avab igapäevaselt oma ukseid 12.06 punase maasika päeval nii nagu esmakordselt 16 aastat tagasi. Kuna tegu on siiski ühe pokukalendri tähtpäevaga, siis võib nii mõnigi magus üllatus aset leida.

Valmimas on uus kaardirakendus, mis aitab mõnusamalt ja huvitavamalt matkata kõigil Pokumaa radadel. Aastate jooksul on tekkinud meile muusikahuviline püsiklientuur, kes ootab juba varakevadest saati infot uute suviste õunaaikontserdite näol. Sellel aastal esinevad:

- 26.07 kell 21:00 Paul Neitsov
- 21.08 kell 21:00 Kaunimate aastate vennaskond (Padasoomäel)
- 17.08 kell 20:00 Mari Kalkun

Usume, et oma lemmiku leiab igaüks ning muusikat, mida nautida on ka piisavalt. Tartu24 raames toimub 12-17.08 teine rahvusvaheline puusculptuuride sümposium. Nädala jooksul loovad erinevad skulptorid taiesid, pidades silmas Edgar Valteri tööekspidamisi. Huvilistele saavad toimuma ka õpitoad. Täpsemaks infoks jälgi Pokumaa koduleht või FB'd! Pokud on valmis ning ootavad oma sõpru juba pikisilmi, esialgu nädalavahetustel 12:00-16:00, kuid varsti juba igapäevaselt!

Kohtumiseni!

Sirje Loodus
Pokumaa SA turundusassistent

Suvel korraldatakse Karilatsi vabaõhumuuseumis ajalooline rongirööv

Märtsi lõpus kõlasid Karilatsi Vabaõhumuuseumi rahvamaja saalist esimesed metsavendade hõiked: "RIST... PÖMM...HARK!" Esimeseks suureks lugemiseks oli kokku tulnud Miksteatri suvelavastuse "Rongirööv" trupp. Võro Instituudi esindaja rääkis näitlejatele metsavendade ajaloost ning pärast lugemist vaadati ka tulevane mänguplats üle.

"Rongirööv" on rohkete originaallauludega põimitud lugu teise maailmasõja järgest vabadusvõitlusest ja noore mehe enesetõestamise vajadusest. Tegevus põhineb tõestisündinud lool: 11. detsembril 1948. aastal kaaperdasid metsavennad Johannes Heeska juhtimisel Võrumaal Sõmerpalu jaama lähedal üliturvatud reisirongi ja röövisid sealt 152000 rubla põllumajandusmaksu raha. Seda tegid vaid 7 metsavenda, kes suutsid jätta mulje, et neid on väga suur hulk. Lopsaka võru keelega antakse edasi maainimeste kahe jalaga maapeal olekut. Samas püüab liigestest lahti olev aeg pidevalt neid kahe jalaga maapeal olevaid inimesi hoopis kähvuli raputada. Humanistlikku mõõdet annab peategelase Juhani nõue viia rööv läbi nii, et keegi surma ega viiga ei saa.

Lavastaja Kristo Toots, lava- ja kostüümikunstnik Maarja Meeru (Vanemuine), koreograaf Andre Laine, lavavõitlus Kaire Russ, helikujundus Kristjan Häggblom ja Renee Trei, heli- ja valgustehnikud Martin Meelandi, Mathias Meelandi

Peaosades: Kaia Skoblov ja Margus Jaanovits (Vanemuine)

Laval veel: Tarmo Tagamets, Margo Mitt, Alo Kurvits (Vanemuine), Karel Käos, Kristjan Häggblom (Vanemuine), Renee Trei, Ülo Needo, Martin Tikk, Anne-Mai Tevahi, Ülle Sillamäe jt.

Lavastus "Rongirööv" on osa Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 lisaprogrammist ja Miksteater toob selle tõsielul põhineva võrukeelse uuslavastuse vaatajateni 2024. aasta suvel. Etendused toimuvad vahemikus 27. juuni - 14. juuli Karilatsi Vabaõhumuuseumis Karilatsi külas Kanepi vallas Põlvamaal.

Piletid on müügil Piletilevis! Soodushinnaga piletid on saadaval 31. maini!

MTÜ Miksteater

JUUNI Kanepi kihelkonna kultuuriloolises kalendris 2024

1. **580** aastat tagasi **1444** on esmakordselt mainitud **Valgjärve mõisat** Wytten Sehe nime all.

2. **480** aastat tagasi **1544** on esmakordselt mainitud **Kõlleste (Kolles)** ja **Sälliste (Selles)** külasid.

3. **155** aastat tagasi **18.-21.06.1869** osales **Kanepi meeskoor Peeter Abeli** juhatusel **esimesel Eesti üldlaulupeol** Tartus, laulupeo rongkäigus oli Kanepi meeskoor 2. kohal Tartu „Vanemuise“ koori järel, kandes Kooraste mõisa poolt kingitud Kanepi Laulu Seltsi lippu, millele Kooraste kunstnikust mõisapreili Marie v. Ungern-Sternberg oli maalinud teksti "**Kanepi Laulo Selts 1819-1869**" Ka Jüri Kanni Kaagvere pasunakoor osales laulupeol, mängis Tartus tänavanurgal rongkäigule.

4. **145** aastat tagasi **23.06.1879** saavutas Tartu II üldlaulupeol **Kanepi meeskoor J. R. Erlemanni juhatusel võistulaulmisel I koha**. Sel üldlaulupeol osales ka Hans Kanni juhitud 10-liikmeline pasunakoor Krootusest ja Tamme 9-liikmeline mängukoor J. Mägi juhatusel.

5. **140** aastat tagasi a-st **1884** on säilinud esimene foto Kanepi Laulu Seltsi segakoorist, mida juhatas **Robert Julius Erlemann**, kes oli ka Kanepi meeskoori juhataja. Seda aastat loetakse Kanepi segakoori sünniaastaks. Kanepi segakoor on tegutsenud sellest ajast väikeste pausidega (sõjajärgi) pidevalt tänaseni.

6. **140** aastat tagasi **24./12.06.1884** sündis Valgemaal Otepää khk. Arula v. **Eduard Oja**, kirjamees ja koolmeister, koolijuht Kaagveres (1909-1915) ja Ahjal (1950-1953). Surnud 17.6.1957.

7. **110** aastat tagasi **20.06.1914** korraldas Kanepi Laulu Selts Kanepi kihelkonna laulupäeva, mis oli pühendatud esimese üldlaulupeo **55. aastapäevale** ja sellel osalenud Kanepi Laulu Seltsile.

8. **95** aastat tagasi **16.06.1929** korraldas Kanepi Laulu Selts Erastvere pargis Kanepi kihelkonna laulupäeva, mis oli pühendatud esimese üldlaulupeo ja Lauluseltsi **60. aastapäevale**, noodid saadeti osavõtjatele kooridele varem kätte, ilmus laulupäeva teatmik, laulupäevast võttis osa 5 meeskoori 84 lauljaga, 23 segakoori 661 lauljaga, 5 pasunakoori 92 mängijaga ja 10 lastekoori 300 lauljaga, vaimulikult kontserdil kirikus laulis Hans Kanni tütar lauljanna Helmi Kann, rongkäiguga mindi seltsimajast Erastvere parki, korraldati ka laulupeol osalenud kuulsalt tenori Hans Kanni austamine, õhtul oli laululaval vabaõhuetendus Jakob Liivi „Ordumeister“, näitejuht E. Vaas, dekoraator A. Kongo, muusikajuht A. Kripson.

9. **95** aastat tagasi **23.06.1929** asutati **Erastvere Perenaisteselts**, esiniseks valiti **Salme Oja**, seltsi lipu kodus **1927 Virve Arras**, S. Oja poolt peidetud lipp viidi 1967 esinise soovil vabasse maailma, anti **Salme Vesi** poolt Toronto etnograafiaringsi valdusse, seal hoiti lippu aastatel **1967-1990**, eksponeeriti näitusel Kuninglikus Ontario Muuseumis 1984 Torontos toimunud ülemaailmsel eestlaste kokkutuleku ESTO puhul. Eesti olude paranedes tõi 1990. aastal lipu tagasi M. Hirvlaane, 1991. a. anti seltsi lipp Salme Vesi, Virve Arrase, Erastverest Ene Verrevi ja Milvi Hirvlaane poolt üle Eesti Rahva Muuseumile. Sellele lisandus 2017. K.-P. Kongo poolt lammutatavast Jakapi talu aidast leitud seltsi lipu vars koos Erastvere valla hõbedase tunnusplaadiga.

10. **90** aastat tagasi **17.06.1934** korraldas Kanepi Lauluselts **Kanepi Lauluseltsi 65. juubeli laulupäeva**, millest võttis osa 37 segakoori 1121 lauljaga,

5 meeskoori 84 lauljaga, 12 lastekoori 352 lauljaga, 9 orkestrit 140 mängijaga, kokku 63 kollektiivi **1697** esinejaga, vaimulikult kontserdil kirikus esines Helmi Kann, oreil E. Vörk, ilmus laulupeo teatmik, õhtul mängiti seltsimajas Manstedti operetti „Õnne kodu“, näitejuht A. Tamm, muusikajuht H. Soome.

11. **90** aastat tagasi **1934** ilmus **Richard Rohu "Vana Võrumaa"**, tõetruu kirjeldusega taluelust Kanepi kihelkonnas tema kodutalus.

12. **90** aastat tagasi **1934**. a. administratiivse jaotuse järgi kuulusid **Kanepi kihelkonda Erastvere, Kooraste, Kõlleste, Põlgaste, Valgjärve vallad**.

13. **85** aastat tagasi **4.06.1939** korraldas **Kanepi Laulu Selts oma 70. aastapäeva** puhul **Kanepi laulupäeva**, ilmus laulupäeva teatmik piltidega „Ordumeistri“, „Andres ja Pearu“ etendustest, Kanepi segakoori pilt O. Kleemeieri juhatusel, laulupäeval esinesid mees- sega- ja lastekoorid ning puhkpilliorkestrid 41 kollektiivi **1470** laulja ja mängijaga, näitering esitas Tammsaare „Andrese ja Pearu“ A. Tamme lavastatuna, korraldati Kanepi meeskoori kuulsusele viinud koorijuhile **Robert Julius Erlemannile** pühendatud mälestusaktus, laulupeo külalisesinejatele korraldati väljasõit Pühajärvele ja Otepäele. See jäi viimaseks sõjaeelseks laulupeoks.

14. **80** aastat tagasi **1944** paigutati Kanepi koolimajja saksa okupatsioonivägede staap ja laatsaret, arst andis hädakorral abi ka kohalikele elanikele. Sakslased mineerisid ja põletasid taganedes paljud Võrumaa koolimajad. Kanepi koolimaja ja alevik pääses tänu kohalike elanike grupile (Alma Läniku andmetel V. Jalas ja saksa keelt rääkiv õpetaja), kes käisid meeleheaga (pekk, või, munad) saksa staabiülema palumas, et tähtsusetu tööstuseta ja raudteeta Kanepi alevik jääks terveks. See saladus võis olla ka V. Jalase 1951. a. suvel 25+5 aastaks sõjakohtu otsusega Siberisse saatmise üheks põhjuseks. Võrreldes Põlva või Kärgula jt. paikadega õhiti Kanepis vaid Ritsike sild.

15. **55** aastat tagasi **8.06.1969** korraldati Erastvere pargis **Kanepi meeskoori ja Laulu Seltsi 100. aastapäevale** pühendatud **Kanepi laulupäev**, kus esinesid: Kanepi keskkooli poistekoor (25, juh. P. Pilv), Kanepi Kultuurimaja segakoor (30, P. Jõks), Sassi sovhoosi klubi segakoor (20, P. Jõks), Valgjärve kultuurimaja segakoor (25, Leida Sütiste), Kanepi keskkooli lastekoor (35, Piia Jõks), Saverna 8-kl.k. (5, M. Unt), Valgjärve 8-kl. k. lastekoor (5, M. Unt), Põlva kultuurimaja meeskoor (45, M. Kolsar), Rõpina kultuurimaja meeskoor (40, V. Kõnsap) ja teised külaliskollektiivid, rahvatantsude üldjuhiks oli **Harri Leis**, toimus rongkäik seltsimaja juurest Erastvere parki.

16. **55** aastat tagasi **15.06.1969** saabus Tartus süüdatud **Eesti laulupidude 100. aastapäeva tuli** kõige esmalt Kanepisse, koorimuusika sünnipaika. Kanepi rahvas oli tuletoojatel vastas Jõksi järve ääres, kust liiguti koos kirikuplatsile. Tule võttis Põlva rajooni nimel vastu J. Häelme, andis tule üle Ü. Leivale, tuld tervitasid Kanepi segakoor ja poistekoor, peeti kõnesid.

17. **55** aastat tagasi **20.06.1969**. a. Tartus juubelilaulupeo 100. aastapäeval toimunud **poistekooride** võistulaulmisel Tartu ülikooli aulas saavutas **Kanepi keskkooli poistekoor Pärja Pilve juhatusel** vabariigis **teise koha**, konkureerides Tallinna ja Tartu nimekate poolprofessionaalsete kooridega, kor-

rates nii oma kuulsat eelkäija - Kanepi meeskoori triumfi 90 aastat hiljem. G. Ernesaks: „*Korralik ja mõjuv ettekandne tõi tunnustuse. Rõõmutoojad olid ka Kanepi mehed*“ [G. Ernesaks „Laul avatiivad“ (1985:181)].

18. **30** aastat tagasi **17.06.1994** toimus **Kanepis Ausambaplatstil** Tartus süüdatud **üldlaulupidude 125. aastapäeva** vastuvõtu tseremoonia, laulis Kanepi poistekoor ja segakoor, tervitusi ütlesid lisaks vallavanemale A. Lutsule ka M. Hirvlaane ja praost **J. Ph. v. Rothi** järeltulija **Björn von Roth** Rootsist, kes esmakordselt abikaasaga osales Tartus ja Tallinnas toimunud juubelilaulupeol. Laulupeotule viisid Kanepist Tartusse **Heino Help, Sulev Jalas ja Enno Jusson** Põlva meeskoorist, **Martin Kottisse** ja **Helar Hindrimäe** Kanepi poistekoorist.

Kultuuriloolise kalendri koostas
Milvi Hirvlaane

NB! Ajaleht „Sirp ja Vasar“ 20.06.1969 (Digar) kirjutab. Esimesel üldlaulupeol osales 46 koori 789 lauljaga ja 5 orkestrit 56 mängijaga. (Kaagvere Jüri Kanni orkester ei olnud registreeritud, mängis rongkäigule tänavanurgal).

XVII üldlaulupeo Eesti esimese üldlaulupeo 100. aastapäevale pühendatud traditsioonide järgi korraldatud **Tartu juubelilaulupeo** võistulaulmisele olid eelvoorude 85 koorist ja 24 orkestrist lõppvõistlusele valitud 12 meeskoori, 12 naiskoori, 15 segakoori, **11 poistekoori**, 14 lastekoori ja 12 puhkpilliorkestrit. Poistekooridega kui koorilaulu tuleviku loojatega alustati Tartu Ülikooli aulas võistulaulmist erinevate võimalustega ja suurustega kooride vahel. Võistulaulmise žürii Laulutaadi Gestav Ernesaksaga eesotsas koosnes tuntud koorijuhitidest, heliloojatest, kultuuritegelastest: K. Areng, A. Pajupuu, O. Utt (EKP KK), E. Arro, T. Vettik, A. Vahter, V. Tormis, A. Üleoja, Jelena Gembitskaja Moskvas, Jelizaveta Kudrjavitseva Leningradist, Ljudmila Hlebnikova ja Viktor Ikkonik Kiievist ja Adolfas Krogertas Leedust. Poistekoorid olid Tartust, Kilingi-Nõmmelt, **Kanepist**, Viljandist, Rõugest, Tallinnast. Iga koor pidi esitama 3 laulu: kõigile kohustuslik žürii valitud T. Vettiku „Laul kevadele“, teine koorijuhil loosiga tõmmatu, kolmas omal soovil. Esimesena tuli ülikooli aula lavale Tartu VIII keskkooli poistekoor. Võistulaulmise võitjad olid suured linnakoored. Esimene koht: J. Tombi nim. Tallinna Kultuuripalee poistekoor U. Järvela juhatusel, Tartu poistekoor U. Uiga juhatusel ja Tallinna Muusikakeskkooli poistekoor Elsa Rikandi juhatusel. Teine koht: Viljandi Internaadi poistekoor Reet Rajamaa juhatusel, Tartu 5. Keskkooli poistekoor Alma Viira juhatusel ja **Kanepi Keskkooli poistekoor Pärja Pilve juhatusel**. Kolmas koht Rõuge 8. kl. kooli poistekoor. Aulas plaksutasid käed tuliseks Kanepi poistekoorile Leili Sarapuu, Milvi Reinfeldt koos poja Mehisega, kes laulis Tallinnas laulukaare all Uno Uiga kutsel Tartu poistekoori vormis.

Võru keele suvelaager Karilatsis tulekul

Suvine võru keele laager Karilatsi Vabaõhumuuseumis on juba üle 10aastane traditsioon.

Sel aastal ootame laagrilisi 6.-8. augustil ja laagrisse kirjapanek on juba alanud. Laagris on oodatud osalema 7-15aastased koolilapsed, kel huvi õppida ja kõnelda võru keelt. Eelnev keeleoskus ei ole siiski vajalik ja kindlasti ei ole tarvis karta kooliga sarnast õppimist. Kolme laagripäeva kestel saavad lapsed osa erinevatest tegevustest nagu vibulaskmine, pärimismängude õpituba, vanad käsitöövõtted, aga toimuvad ka muuseumi-, keele- ja kunstitunnid. Võtame ette mitu matka ja loomulikult kohtume mitmete toredate võru keele kõnelejate ja õpetajatega. Laagripäevade vältel saab kindlasti tutvumaks Karilatsi Vabaõhumuuseum ja sinne väljapanek, piilume ka muuseumi tagatubadesse, liigume palju värskes õhus ja õppimise vahel ajal mängime üheskoos liikumismänge. Õhtuti teeme lõket, räägime jutte ja mängime-laulame. Neljapäeva õhtul, kui laager lõpeb, on kõik lapsevanemad, vanavanemad ja õed-vennad oodatud muuseumisse – püüame laagrilistega

ette valmistada väikese lõbusa „aruande“ laagris tehtust ja kogetust.

Laagris osalemine maksab 45 eurot lapsele, ühe pere lapsed saavad allahindlust. Laagrisse tulija peab peale isiklike hügieenivahendite ja ilmale vastavate rõivaste ning jalanõude ühes võtma ka magamiseks vajaliku küljealuse ja magamiskoti. Magame põrandal ja kõik üheskoos samas ruumis. Lisaks tavapärastele hommiku-, lõuna- ja õhtusöökidele saab muuseumipoest osta jäätist, mahla- ja kakaod.

Laagrisse registreeruda ning täpsemat infot saab telefonidel 7970 310, 5801 8601 või e-aadressilt polvamaa@wi.ee.

Võru keele suvelaager. Foto: Maris Veski

Võru keele laagrit Karilatsis toetavad Võru Instituut, Eesti Rahvakultuuri Keskus ja Eesti Kultuurkapital.

Marge Luude

Muuseumiõpetaja Karilatsi Vabaõhumuuseumis

Postitee jooks

4. mail toimus esimest korda Postitee Jooks ja uus traditsioon on loodud. Postitee Jooksu eesmärgiks on kutsuda inimesi üles liikuma, nautima Põlvamaa imelist loodust, tutvuma ajaloolise Postiteega ja

kohaliku kultuuri ning vaatamisväärsustega. Hea ilm tõi kaasa rohke osavõtu ja üritus õnnestus.

Fotod: Reigo Teervald

Kuulutused

Korstnate ehitus ja remont koos vajalike plekitöödega. joosep.sepp@mail.ee tel. 56 189 517

KANEPI TEATAJA graafik 2024

Lehe materjale ootame iga kuu kolmandaks reedeks	Lehe kanne postkastidesse algab alates
21.06.2024	11.07.2024
19.07.2024	08.08.2024
16.08.2024	05.09.2024
20.09.2024	10.10.2024
18.10.2024	07.11.2024
15.11.2024	05.12.2024

Kanepi kiriku teated

Surnuaiapäevad Kanepi koguduses 2024. aasta suvel

24. juunil kell 10.30 Kanepi Ala kalmistul. Pihhi ja armulaua talitus surnuaias.

11. augustil kell 10.30 Kanepi Mäe kalmistul. Pihhi ja armulaua talitus kirikus kell 12.15

Mälestamissoovid saab anda samal päeval enne algust väravas või margit.lail@eelk.ee

Õpetaja telefon 5018593

FLAT ROOF

- SBS BITUUMENRULL MATERJALI PAIGALDUS
- HÜDROISOLATSIOONITÖÖ
- LAMEKATUSTE EHITUS
- LAMEKATUSTE HOOLDUS JA REMONT
- PLEKITÖÖD, VIHMASÜSTEEMIDE PAIGALDUS

+372 58 909 123
info@flatroof.ee

VÕTA MEIEGA JULGELT ÜHENDUST

ELEKTRITÖÖD

- Elektritööd, kaablitööd, põrandakütte paigaldus, välisvalgustus ja kilbitööd.
- Elektripaigaldiste tehniline kontroll, kontrollmõõtmised ja dokumentatsioon.
- Elektriprojektid, ekspertiisid, hindamised
- Energiasüsteemide ehitus ja hooldus.
- Käidukorraldus.
- Materjalid, valgustid ja LED lahendused.

Tel 520 5016

TÖÖDELE ANNAME GARANTII

Puurvesi
PUURKAEVUD

Puurkaevud Maaküte Kanalisatsioon

www.puurvesi.ee info@puurvesi.ee

+372 5566 2032 +372 5569 4310

JUUNI-JUULI

Täpsem kalender asub valla kodulehel. Kõik soovijad saavad oma sündmuse kalendrisse ise lisada. Logi sisse <https://kultuuriaken.tartu.ee/> ja <https://www.kultuurikava.ee/> ning lisa sündmus.

5.-8.06 kell 9.00	POSTITEE PUUPÄEVAD Ihamaru Külakeskuses. Ihamaru külas kohtuvad kuni paarkümmend meest-naist, et koos luua puukujusid ja vahetada oskusi ning teadmisi. Mitmepäevase saagimise ja puuvoolimise tulemusena valmib iga kujuri käe all vähemalt üks kuju. Mõnel andekamal on väge ja kätt selle ajaga valmis luua suisa mitu taidest. Saagimisväljaks on avatud ka huvilistele ning publikule, kes saab kõrvalt vaadata tööde valmimist ning meistrite käest tarkusi küsida. Puupäevad lõpetatakse laupäeval 8. juunil Ihamaru toimival KÕIVUALUTSE LAADAL, kus toimub puukujude oksjon. Hommikul müügikohale paigutatud taised on huvilistele näha ning keskpäeval hakkab võistupakkumine, kus igaüks võib omandada oma koduaia või töökohta kaunistuseks väärrika või funktsionaalse puukunsti. Toimuvad ka teemaga sobivad õpitoad.
7.06 kell 17.00	POSTITEE PUUPÄEVADE "SIMMAN" Ihamaru Külakeskuses. Esimest korda toimub Postitee Puupäevade raames veidi teistlaadne simman. Kavas on: kiirsaagimisvõistlus, oksjon, tants ja trall. Oma panuse annab ansambel COVERAGE. Kui hakkab janutama, saab juua ja suurema nälja saab ka minema peletada.
7.06 kell 19.00	KÖNNISARI "KÄIME LÄBI KÜLADE" Karaski. Naiskodukaitse Põlva ringkond kutsub kõiki kõndima läbi kolme imelise aastaaja Põlvamaal. Rohkem infot: 511 8597 (Aike) või 5647 4130 (Kersti).
7.06 kell 20.00	ETENDUS "SINISE KONNA NAHK EHK VINO VERITAS" Alle-Saija Teatritalus. Perekonnasõbrad valmistuvad minema Halloweeni peole ja maitsevad enne seda Peruust toodud veini, mis on tuntud kui tõeseerum. Kuidas elada edasi, kui ollakse üksteise vastu ausad? Kas mäletada või unustada? Pilet 10€. Info: https://www.alle-saija.ee/
8.06 kell 9.00	KÕIVUALUTSE LAADAPÄEV Ihamarus. Kaseallee on meie küla ilusaks sümboliks olnud aastakümneid. Soovime seda ligi pooleteist kilomeetri pikkust teelõiku pühitseda ja tunnustada rahvaliku peoga, kus on nii tantsu, tralli, jõukatsumist, mõõduvõtmist, kauplemist ja toidupoolist. Suur laadaloos toetajate ning kauplejate poolt pandud kinkidest! Toimub laad selle parimas tähenduses. Ruumi on meil siin tuhandetele. Ešinema tuleb ansambel KÕHUKESED. SUUR OKSJON!!! 5.-8. juunil aset leidev puunikerdajate festival POSTITEE PUUPÄEVAD lõpeb laadal toimuva oksjoniga, mis algab kell 12. Programmi koostamine ja koostööpakkumised: aivar@ihamaru.eu. Kauplejate registreerimine: laa@ihamaru.eu. Infotelefon: 513 6470
15.06 kell 12.00	KROOTUSE PÕHIKOOLI LÕPUAKTUS
18.06 -22.06	Baltimaade Meistrivõistlused jalgrattaspordi maantee aladele. Võistluskeskus Eesti Maanteemuuseumis. Info: https://www.ejl.ee/
19.06 kell 16.00	SAVERNA PÕHIKOOLI LÕPUAKTUS
20.06 kell 12.00 22.06 kell 16.00	LÄHME VÄLJA JAANI KAEMA Karilatsi Vabaõhumuuseumis Muuseum kutsub sõpruskondi ja peresid osa saama jaanipäevatarkustest. Teeme tiiru muuseumi hoonetes, otsime jaanipäeva märke loodusest ja järgime jaanirituaale. Kaasa võib võtta piknikukorvi ja nautida ringkäigu lõppedes Karilatsi kaunist loodust. NB! VAJALIK EELREGISTREERIMINE tel 58018601, polvamaa@wi.ee või kodulehel. Osalustasu: 3€ lapsed, 5€ täiskasvanud
21.06 kell 15.00 ja 17.00	KANEPI GÜMNAASIIUMI LÕPUAKTUSED: kell 15.00 9. klassid ja kell 17.00 12. klass.
21.06 kell 20.00	JAANITULI Krootuse mõisapargis. Ansambel Maestrod, tantsurühm Showstep, jaanimängud ja võistlused, lastele batuudid. Söögi- ja joogipoolist pakub Emajõe Pruulikoda. Pidu on tasuta. Platsile pääseb alates kella 19.00. Info: 5284859
22.06 kell 20.00	JAANITULI Põlgaste laululaval. Muusikalise poole eest hoolitseb Männiste Perebänd. Jaanimängud. Kohal puhvet. Pidu on tasuta. Info: 53007932
22.06 kell 20.00	JAANITULI Maaritsa külaplatsil
23.06 kell 21.00	JAANISIMMAN Kanepi Seltsimaja välialal. Seekord toimub Kanepi jaanisimman Kanepi Seltsimaja välialal. Tantsule kutsuvad ansambel Lillelised. Tuleshow "Lightbringer" Artistic Flow Studiolt. Rahvalikud mängud ja võistlused. Kohal publi Temp ja Taar. Pidu on tasuta. Info: 58163636
27.-30.06 kell 19.00 2.-4.07 kell 19.00 10.-14.07 kell 19.00	ETENDUS "RONGIRÜÜV" Karilatsi Vabaõhumuuseumis. Lavateos on rohkete originaallauludega põimitud lugu teise maailmasõja järgsest vabadusvõitlusest ja Eesti mehe enesetõendamise vajadusest. Tegevus põhineb tõestisündinud lool: 11. detsembril 1948 kaaperdasid metsavennad Johannes Heeska juhtimisel Võrumaal Sõmerpalu jaama lähedal üliturvutatud reisirongi ja röövisid seal 152000 rubla põllumajandusmaksu raha. Seda tegid vaid 7 metsavenda, kes suutsid jätta mulje, et neid on väga suur hulk. Rööv lõppes inimohvriteta. Lavaloo on kirjutanud Jan Rahman. Algidee ja laulusõnad Aapo Ilves, muusika autor on Erki Meister. Lavastaja Kristo Toots. Piletid Piletilevist
29.06 kell 10.00	NIIDUPÄEV Karilatsi Vabaõhumuuseumis. Muuseum ootab huvilisi heina niitma ja ikka vanamoodi - vikatiga. Töö juurde saab kuulata jutte heinateoga seotud uskumustest ja kommetest, tutvuda vanade tööriistadega muuseumi kogust ja vanade töövõtete, nt vikati pinnimise ja luiskamisega. Osalemine muuseumipiletiga.
3.07 kell 19.00	ETENDUS "KES SAAB NOORUST KEELATA ..." Alle-Saija Teatritalus. Lavastus põhineb eakatega läbi viidud intervjuudel, milles eakad rääkisid oma noorusajast. Nendest põimiti kokku südamlilik ja lustakas lugu, mis sobib vaatamiseks kõigile. Lavastus on Tõrva noorteatrari Hingevärvid ühislooming. Tavapilet 10 EUR, sooduspilet (pensionärid ja õpilased) 8 EUR. Info: https://www.alle-saija.ee/
5.-7.07	ERC DELFI RALLY ESTONIA. https://www.rallyestonia.ee/
12.07 kell 19.00	KÜLAHARMOONIKA Krootuse mõisapargis. Simman ansambliga "Vanad Sõbrad". Info: 5284859
12.07 kell 19.00	KÖNNISARI "KÄIME LÄBI KÜLADE" Saverna.Naiskodukaitse Põlva ringkond kutsub kõiki kõndima läbi kolme imelise aastaaja Põlvamaal. Rohkem infot: 511 8597 (Aike) või 5647 4130 (Kersti).
12.-13.07	KÄBLIKU BEER CAMP & ROCK'N'ROLL 2024. https://fest.kabliku.com/
13.juuli	PÕLGASTE PEREPÄEV Põlgaste laululaval.
13.07 kell 13.00	KANEPI KANTRI SUVEPIDU Jõksi laululaval. Kanepi Kantri tantsurühm pakub võimalust osa saada röömsatest tantsudest. Kohal on sõprusrühmad üle Eesti.
18.07 kell 16.00	LOLALA SUVEKONTSERT Eesti Maanteemuuseumi Postijaama hoovis. YouTube's tuntust kogunud lastelaulude kanali LOLALA Anna ja Arian pääsesid ekraanilt välja ja tulevad koos meiega laulma, tantsima ja mängima. https://www.maanteemuuseum.ee/
19.07-20.07	KANEPI FESTIVAL. Kanepi Festival hõlmab endas kanepikonverentsi, kanepilabürinti ja festivalile omast kontserti. Jõksi laululaval: 19. juuli - kanepitoodete laad, kultuuripidu, noortedisko, valgusmetsa avamine ja 20. juuli - Pür Müdd, Terminaator. Rohkem infot: www.kanepifestival.ee
20.07 kell 10.00	KANEPIKONVERENTS Kanepi Seltsimajas. Kanepikonverentsil arutavad teadlased, ettevõtjad ja teised huvilised kanepi rolli üle põllu- ja pärandkultuuris. Samuti räägitakse kanepikasvatuse keskkonnahoidlikkusest ja piirangutest. Saab mekkida kanepiteed, valmistada looduskosmeetikat ja kasvatada endale ruutmeeter kanepit. Lisaks kutsume huvilisi ekslema kanepilabürindis. TEEMAD: kiukanepi ajalugu Eestis, kanepi kasvatamise tulevik, kanepivill kui tulevikumaterjal, kanepist meie esivanemate toidulaual ja tarbevaras, kogemuslood. Arutelu - Mida teha, et Eestis oleks rohkem kanepi kasvatajaid ja väärindajaid? TÖOTOAD: kanepikosmeetika, nimetootuba, kanepibetoon, kanepikiust paber, kanep - taimest lõngani, kanepipõllu tuur. Täpsem kava on leitav festivali kodulehel www.kanepifestival.ee
20.07	KANEPI STREETBALL
20.07 kell 12.00	KEVADISED, SUVISED, SÜGISESED TOIDU- JA RAVIMTAIMED Karilatsi Vabaõhumuuseumis Pärandoskuste taaselustamine, taimetarkuse töötuba. Koolitaja Reet Pettai Suvahavva loodustalust. Osalustasu 10€. Info: https://karilatsimuuseum.ee/
19.07, 20.07, 23.07, 24.07, 27.07, 31.07 kell 19.00 21.07, 28.07 kell 16.00	ETENDUS "PIKK TEE KOJU" Alle-Saija Teatritalus. Suvelavastus põhineb Oskar Kruusi ajaloolisel romaanil "Aeg atra seada", mis jälgib rahvusliku ärkamise ühe vähemteada juhi, Kanepi kandis elanud ja tegutsenud põllumehe Märt Miti elu ning saatust. Etendus on kahes vaatuses. Pilet 15 EUR, sooduspilet 12 EUR (pensionärid, õpilased, grupid suuruses 15 ja enam inimest). Info: https://www.alle-saija.ee/
26.07 kell 19.00	ALLE-SAIJA TEATRITALU / PLAADI "IGA KIIRTEE KÕRVAL ON RADA" ESITLUSKONTSERT Alle-Saija Teatritalus. Info: https://www.alle-saija.ee/

Õnnitleme sünni puhul!

Jesper Järv (Piigandi)	Remi Konks (Prangli)
Nazar Halchenko (Põlgaste)	Renee Konks (Prangli)
Robin Kalder (Valgjärve)	Getter Tagel (Kooraste)

Õnnitleme!

96 Aino Rootslane 12.06.1928 (Kanepi alevik)	70 Margit Kerner 14.06.1954 (Sõreste)
95 Erika Parv 11.06.1929 (Puugi)	Helmut Hoop 15.06.1954 (Mügra)
92 Õie Korts 18.06.1932 (Koigera)	Mati Milius 18.06.1954 (Vissi)
91 Leida Järv 07.07.1933 (Piigandi)	Silvi Hanimägi 21.06.1954 (Kanepi alevik)
85 Viia Uibo 16.06.1939 (Valgjärve)	Eduard Tartes 23.06.1954 (Maaritsa)
Aili Kool 18.06.1939 (Prangli)	Evi Prins 26.06.1954 (Maaritsa)
Tiina Mark Berglund 26.06.1939 (Ihamaru)	65 Einar Tannilson 11.06.1959 (Kanepi vald)
Jüri Roosilill 10.07.1939 (Valgjäve)	Liidija Hrustaljova 17.06.1959 (Kanepi vald)
80 Linda Kont 29.06.1944 (Valgjärve)	Raivo Ott 17.06.1959 (Krootuse)
75 Märt Pöder 13.06.1949 (Kanepi alevik)	Kaido Ilves 01.07.1959 (Aiaste)
Are Järv 13.06.1949 (Krüüdneri)	Aivar Biletov 04.07.1959 (Kanepi vald)
Lea Siimus 14.06.1949 (Saverna)	Eve Maat 04.07.1959 (Kanepi alevik)
Küllli Kuur 18.06.1949 (Peetrimõisa)	Liia Holts 09.07.1959 (Närapäa)
Enn Valgemäe 12.07.1949 (Kanepi alevik)	Enno Kallastu 10.07.1959 (Krootuse)
	Ester Tuusis 10.07.1959 (Kanepi alevik)

Mälestame

Mari Unt 30.04.1939-19.04.2024 (Saverna)
Ruti Sild 31.03.1956- 25.04.2024 (Erastvere)
Niina Pallo 24.05.1951-23.04.2024 (Närapäa)
Erna Nehring 20.08.1944-23.04.2024 (Erastvere)
Erika Parv 11.06.1929-13.05.2024 (Puugi)
Lembit Jurs 03.09.1944-01.05.2024 (Kooraste)

